

18.10.2021

Valtiovarainministeriö

Tullin kehysesitys vuosille 2023 - 2026

Tulli toimittaa ohessa esityksensä vuosien 2023 – 2026 määrärahaehyksistä. Esitys on valtiovarainministeriön ohjeen (VN/19255/2021 23.7.2021) mukaisesti jaettu peruslaskelmaan ja kehittämis ehdotuksiin.

1. Peruslaskelma

Peruslaskelma on valtiovarainministeriön ohjeen mukaisesti laadittu valtioneuvoston 12.5.2021 vahvistaman vuosien 2022 – 2025 julkisen talouden suunnitelman mukaisesti.

Peruslaskelma 2023 – 2026	TAE 2022	2 023	2024	2025	2026
Edellinen kehyspäätös 16.4.2020	159 675 000	159 212 000	159 212 000	159 212 000	159 212 000
ALV-direktiivin muutoksen pysyvät lisäkustannukset	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000
Galileo satelliittipaikannusjärjestel- män PRS-palvelun käyttöönotto		200 000	475 000		
Omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti- kiinteistön vuokrissa	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Tullin verotustehtävien siirron ict-osuuden tarkistus				-373 000	-373 000
Palkkausten tarkistukset	4 320 000	4 320 000	4 320 000	4 320 000	4 320 000
Tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen jatkaminen	19 545 000	14 208 000	11 196 000	8 663 000	
Kehyspäätös 12.5.2021	187 042 000	181 442 000	178 705 000	175 324 000	166 661 000
TAE 2022 Palkkausten tarkistukset	719 000	719 000	719 000	719 000	719 000
TAE 2022 Muut muutokset yht.	70 000				
Salassa pidettävien tietojen turvallisen käsittelyn pakolliset vuosikulut		4 100 000	4 100 000	4 100 000	4 100 000
KEJO:n rahoitus		415 000	415 000	415 000	415 000
Palkkausten tarkistuksilla ja salassa pidettävien tietojen turvallisen käsittelyn vuosi- kuluilla täydennetty kehyspäätös	187 831 000	186 676 000	183 939 000	180 558 000	171 895 000

Valtioneuvoston talousarvioesityksessä vuodelle 2022 Tullin toimintamenomäärärahaksi esitetään 187 831 euroa, jonka keskeisinä muutoksina verrattuna kevään kehyspäätökseen on tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksen jatkaminen 19 545 000 euroa, tehokkaan

rahanpesun estämisen valvonnan ja täytäntöönpanon varmistaminen 750 000 euroa, JTS-miljardin tuottavuussäästö -395 000 euroa ja palkkausten tarkistukset 719 000 euroa. Palkkausten tarkistusten mukainen summa on yllä lisätty peruslaskelman vuosille 2023 – 2026 sen ollessa automaattinen erä.

Vuoden 2021 IV lisätalousarvioon valtiovarainministeriö on esittämässä mukaan salassa pidettävien tietojen turvallisen käsittelyn vaatimiksi investoinneiksi vuosina 2021 – 2022 7 425 000 euroa. Esityksen taustana on, että Tullin turvallisuusluokitellun tiedon käsittely ei täytä vuoden 2020 alusta voimaan tulleen tiedonhallintalain vaatimuksia. Tullin siirryttyä vuosien 2019-2020 aikana valtioneuvoston turvallisuusverkon (TUVE) käyttäjäksi ilmeni odotettua merkittävämpiä puutteita Tullin omassa turvallisuusluokiteltujen tietojen käsittely-ympäristössä. Havaittujen puutteiden johdosta vaadittavat korjaus- ja parannustoimet on tehtävä vuosien 2021 ja 2022 aikana tiedonhallintalain mukaisen korjaustoimien siirtymäajan päättyessä 31.12.2022. Tullin nykyiset määrärahat eivät riitä vaadittavien lainsäädännön pakottavista muutoksista johtuvien toimenpiteiden toteuttamiseen. Vuoden 2023 alusta lukien salassa pidettävien tietojen turvallisen käsittelyn vuosittaisiksi lisäkuluiksi on arvioitu 4 100 000 euroa, jonka Tulli on lisännyt peruslaskelmaan sen ollessa pakollinen lainsäädännön muutoksista aiheutuva lisämeno.

Tulli toteuttaa turvallisuusluokitellun tiedon käsittely-ympäristöt siten, että tiedonhallintalain mukaiset vaatimukset täytetään ja TUVE-käyttöön liittyvät tietoturva-ongelmat saadaan korjattua. Kyseessä on mittava Tullin tietojenkäsittelyn kokonaisarkkitehtuurin uudelleenjärjestely, jossa eriytetään SALPID-tietojen käsittely, TL IV tietojen käsittely ja TL III tietojen käsittely omiin vaatimukset täyttäviin ympäristöihinsä. Toteutetaan uusi eri turvallisuusvyöhykkeille hajautettu järjestelmäarkkitehtuuri, joka mahdollistaa hallitut tietovirrat tiedon luokittelun mukaisesti eri ympäristöjen välillä. Mahdollistetaan joustava tiedon hakuintegraatio ulkoisista lähteistä ja operatiivisen toiminnan vaatima rajoitettu käsittely mm. mobiililaitteilla, varmistamalla kriittisimmän tiedon luottamuksellinen käsittelyvaatimus taustajärjestelmissä ja tietovarannoissa (mm. analyysitoiminta).

Tulli toteuttaa TL III tietojenkäsittely-ympäristön Valtorin tuottamalla TUVE-palvelulla. Tullin uuteen TL III -ympäristöön sijoitetaan Tullin TL III tietoja käsittelevät järjestelmät sisältäen pääosin Valvontaosaston toiminnan keskeiset järjestelmät, ja muita Tullin järjestelmiä ja tietoja. Tullin liiketoimintajärjestelmien integraatiotarpeiden ratkaisu tulee tehdä TL IV ja TL III ympäristöjen välillä asiakaskohtaisella integraatoratkaisulla ja TUVEn jaetulla Turvaväyläpalvelulla. Integraatioissa on myös huomioitava moniviranomaisyhteistyö (ml. EU-yhteydet) sellaisten osapuolten kanssa, jotka eivät ole TUVE-käyttäjiä.

Tulli on ollut mukana viranomaisten yhteisen kenttäjohtajajärjestelmän (KEJO) kehittämisessä, mutta ei ole ottanut eikä tule ottamaan järjestelmää käyttöön ainakaan käynnissä olevan JTS-kauden aikana. KEJO-järjestelmän hankerahoituksen päättyessä 30.6.2021 hankkeen kustannukset ohjattiin katettavaksi viranomaisten omista toimintamäärärahoista. KEJO-järjestelmän jatkokehittämistä varten on asetettu jatkohanke (KEJO II) ajalle 1.7.2021-31.12.2023 mutta jatkohankkeella ei ole käytettävissä yhteistä hankerahoitusta, vaan kustannukset katetaan täysimääräisesti toimialojen omista budjeteista. Vuonna 2021 Tullin osuus KEJO-hankkeesta on 239 000 euroa, joka on mukana valtiovarainministeriön esityksessä IV lisätalousarvioksi vuodelle 2021. Vuonna 2022 Tullin osuuden on arvioitu olevan 415 000 euroa oletuksen ollessa sen jatkuvan saman tasoisena siitä eteenpäin. Tullin käsityksen mukaan Tullin maksettavaksi tulevat menot järjestelmästä, jota Tulli ei käytä ja jonka kustannusjako perustuu jo vuosia sitten tehtyyn ministeriöiden väliseen sopimukseen, tulisi lisätä vuonna 2021 omaksutun linjan mukaisesti Tullin määrärahoihin, ellei rahoitussopimusta kyettä neuvottelemaan uudestaan nykyistä tilannetta vastaavaksi ministeriöiden kesken.

Tullin edelliseltä vuodelta siirtyneet määrärahat olivat 26,4 miljoonaa euroa vuoden 2020 lopulla. Tästä summasta reilu 10 miljoonaa euroa oli tulliselvitysjärjestelmien kokonaisuudistuksesta, itärajan rajanylityspaikoilla käynnissä olevista ENI-hankkeista ja muista jo sidotuista investoinneista eteenpäin siirtyneitä määrärahoja. Muiden edelliseltä

vuodelta siirtyneiden määrärahojen osuus oli noin 16 miljoonaa euroa. Siirtyvät määrärahat kuluvat loppuun tulevan kehyskauden alkupuolen aikana.

2. Kehittämissuunnitelma

Tulli esittää määrärahoja seuraaviin kohteisiin kehyskaudella 2023 – 2026:

- Vuosittaisten ICT-menojen kasvu: uusien palveluiden ja hitaasti poistuvien vanhojen palvelujen päällekkäiset kustannukset, TORI-palveluiden käyttöönotto ja kertynyt teknologiavelka
- Valvontateknologian kehittäminen
  - Poikkeamien tunnistamiseen liittyvä sensitiivisen tiedon käsittely ja analyysi
  - Prosessien digitalisointi ja resurssien hallinta (tehtävä- ja asianhallinta)
  - Teknisen rikostorjunnan tehostaminen
  - Tullilaboratorion mittalaitteiden päivitys ja uudistaminen.

Vuosittaisten ICT-menojen kasvu: uusien palveluiden ja hitaasti poistuvien vanhojen palvelujen päällekkäiset kustannukset, TORI-palveluiden käyttöönotto ja kertynyt teknologiavelka

Tullissa on ollut käynnissä vuodesta 2015 lähtien mittava tulliselvityksen tietojärjestelmien uudistaminen. Uudistuksen aikataulut ovat EU-päätöksin venyneet alkuperäisestä 5 vuodella vuoden 2025 loppuun saakka ja samalla ovat kasvaneet merkittävästi hankekustannuksetkin, joihin Tulli on saanut erillisrahoituksen. Vanhojen tietojärjestelmien käyttämisen siirtymäkaudet ovat samassa yhteydessä pidentyneet jopa vuoden 2025 loppuun, mikä on luonut tilanteen, jossa Tullille koituu päällekkäisiä vuosittaisia ICT-toimittajille maksettavia menoja ja lisähenkilöstön tarvetta vanhoista yhä kustannuksia aiheuttavista palveluista samalla, kun uusien palvelujen kustannukset tulevat niiden rinnalle.

Vuoden 2021 puoliväliin osui myös pienimmän kannettavan arvonlisäveron poistuminen maahantuonnista, mistä aiheutui merkittävästi lisätyötä ja kapasiteetikustannuksia, joihin Tulli sai lisärahoituksen.

Nämä mittavat lainsäädännöstä johtuvat muutokset ovat luoneet tilanteen, jossa Tullin kehittämisponnistelut ovat lähes täysin kohdistuneet niiden vaatimiin toimiin ja samalla muihin toimintoihin liittyvä kehittäminen on jäänyt niiden jalkoihin. Tilannetta ei helpottanut, että Tulli vähensi henkilömääräänsä käytännössä tuotavuusohjelman alkamisesta lähtien vuonna 2006 vuoteen 2019 saakka ja vasta sen jälkeen vuosina 2020 ja 2021 henkilömäärää on pystytty lisäämään Brexitin ja alv-minimin poistumisen tuomalla lisärahoituksella pahimpiin pullonkauloihin. TORI-lain mukaisten yhteisten velvoittavien valtionhallinnon palvelujen käyttöönoton suunnittelu on siirtynyt samoista syistä johtuen eteenpäin mahdollisesti vuoteen 2025 saakka.

Vanhojen poistuvien järjestelmien pitkistä siirtymäajoista johtuen Tullille koituu kustannuksia niiden vuotuisista käyttömenoista sinne saakka, kunnes järjestelmät voidaan lopullisesti ajaa alas. Sen seurauksena Tulli maksaa sekä vanhojen poistuvien että uusien jo käyttöön tulleiden ja vielä tulevien palveluiden käyttömenoja samanaikaisesti useiden vuosien ajan. Nykyarvion mukaan Tullin kannettavana on vuonna 2023 noin 2,4 miljoonan euron verran ylimääräisiä aikataulumuutoksista johtuvia kustannuksia liittyen teknologioiden elinkaarien ylläpitoon, tekniseen velkaan ja vanhoihin sovelluksiin. Vuonna 2024 määrän arvioidaan olevan noin 1,5 miljoonaa euroa, vuonna 2025 noin 1,2 miljoonaa euroa ja vuonna 2026 noin 700 000 euroa sisältäen myös alasajoon liittyviä kustannuksia. Samana ajanjaksona näistä syistä aiheutuviin henkilökustannuksiin sitoutuu noin 1,3 miljoonaa euroa vuosittain. Nämä kustannukset juoksevat jo nyt, vuoden 2022 kustannustason arvioidaan olevan saman kuin vuoden 2023 tason.

TORI-palveluiden käyttöönottoon liittyvä suurin kustannuserä, arviolta noin 4,7 miljoonaa euroa, on käyttöpalvelutoimittajan vaihto, joka näillä näkymin voisi ajoittua tulliselvitysjärjestelmien uudistamisen käyttöönottojen jälkeen vuosille 2026 – 2027

valmistelun alkaessa vuonna 2024. Kehyskaudelle 2024 – 2026 summasta ajoittuisi noin 2,7 miljoonaa euroa ja vuodelle 2027 noin 2 miljoonaa euroa. Muiden Valtorin tuotteistettujen palveluiden käyttöönotosta, joka liittyy myös valmistautumiseen käyttöpäalveluomittajan vaihtoon, aiheutuisi arviolta noin 500 000 euron vuosittaiset lisäkustannukset 2023 – 2026.

Lisäksi uusia välttämättömiä menoja koituu häiriönhallinnasta 24/7/365 noin 500 000 euroa vuosittain 2023 lähtien ja pilvikapasiteetin hyödyntämisestä nettokustannuksena vanhoista palveluista luopuminen huomioon otettuna kehyskauden aikana alkaen vuoden 2023 reilusta sadasta tuhannesta eurosta kasvaen noin 300 000 euroon vuonna 2026. Lisäksi valvonnan uusien sovellusten kehittämisestä ja ylläpitopalveluista aiheutuu noin puolen miljoonan euron vuosikustannukset kehyskauden vuosina; TL III / TL IV –alustakustannusarvioissa on mukana alustauudistukset nykysovelluksille mutta ei uusien sovellusten tuomia tarpeita.

Yhteenvetona:

	2023	2024	2025	2026
Vanhat poistuvat palvelut:				
ICT-menot	2 400 000	1 500 000	1 200 000	700 000
Henkilöstömenot	1 320 000	1 320 000	1 320 000	1 320 000
TORI-palvelut:				
Käyttöpäalveluomittajan vaihto		200 000	540 000	2 000 000
Valtorin tuotteistetut palvelut	400 000	500 000	500 000	500 000
Uudet palvelut:				
Häiriönhallinta 7/24/365	500 000	500 000	500 000	500 000
Pilvipalvelukapasiteetti (netto)	115 000	130 000	160 000	300 000
Valvonnan uudet sovellukset	500 000	500 000	500 000	500 000
Yhteensä	5 235 000	4 650 000	4 720 000	5 820 000

Valvontateknologian kehittäminen

Poikkeamien tunnistaminen – tiedon käsittely ja analyysi

Kattava ja tehokas tull- ja verovalvonta sekä rikostorjunta edellyttävät datan määrän kasvaessa entisestään analytiikan ja datan/tiedon käsittelyyn liittyvien järjestelmien kehittämistä. Suunnitelmallisen tiedonvaihdon ja analyysitoiminnan kehittäminen on tärkeää paljastavan toiminnan suuntaamiseksi ja kohteiden tunnistamiseksi sekä siten Tullin valvontatyön vaikuttavuuden parantamiseksi. Näin prosessista saadaan laajoista tietomassoista huolimatta nopea, ja samalla Tullin valvontatoimet (ml. rikostorjuntatoimet) ovat analyysiin perustuvina tehokkaita ja vaikuttavia. Tällöin analyysistä saadaan tehokkaasti hyötyjä rikostorjuntaan kohdennetuille toimille, erityisesti paljastavassa ja ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Tavoitteena on, että analyysiprosessista saatavat tiedot toimivat työkaluina taktisessa ja strategisessa tiedustelutoiminnan suunnittelussa ja sekä myös esitutkinnan ja syyteharkinnan päivittäistyössä. Kehittynyt analytiikka edelleen mahdollistaa tilannekuvan parantamisen ja riskikohteita koskevien tietojen reaaliaikaisen jakamisen tullitoimenpiteitä varten sekä tekoälyratkaisut.

Digitaalisen infrastruktuurin ja teknologian kehitys on monimuotoistanut kansainvälisen kaupan globaaliseksi markkina-alueeksi, ja yhä useammalla toimijalla on mahdollisuus sijaintiriippumattomana hyödyntää ylikansallisia alustapalveluja tarjotessaan tai ostaessaan palveluita ja tuotteita tai näiden yhdistelmiä. Kaupan ja palveluiden ylikansalliset alustat sekä kehittyvät teknologiset ratkaisut ovat lisänneet ja lisäävät jatkossa merkittävästi viranomaisten käytössä olevaa datan määrää. Sähköisen kaupankäynnin vahva kasvu nähdään kansainvälisesti voimistuvana uhkana tulliviranomaisille laittoman kaupankäynnin ja järjestäytyneen, rajat ylittävän rikollisuuden mahdollistajana.

Digitaalinen ja teknologinen kehitys luo myös rikolliselle toiminnalle kasvavia mahdollisuuksia hyödyntää tietoa, verkostoja, logistiikkaa, rahoitusta ja kehittyneitä salaustekniikoita. Lähtökohtana on arvio, että toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi tavoilla, joissa

voidaan nähdä Tullille syntyvän lisää kustannuksia ja hallinnollista taakkaa mutta myös mahdollisuuksia. Uhkiin varautumiseksi rikollisuuden tutkintaa ja torjuntaa sekä kyvykkyyttä poikkeamien tunnistamisessa tulee vahvistaa monipuolisesti ja hyödyntää sellaista teknologiaa, tekniikkaa, analytiikkaa ja taktiikkaa, joka hyödyttää kaikkea rikostorjunnan toimintaa.

Nykyisin suurin osa paljastetuista laittomista kuljetuksista tehdään EU:n sisäliikenteessä. EU-jäsenvaltioiden välisessä liikenteessä tavarat ovat ns. vapaassa liikenteessä, jolloin ne eivät kolmasmaakaupan tavoin ole tullille tehtävien tietosisältövaatimusten täyttävien ja määrämuotoisten ilmoitusmenettelyjen piirissä. Tällöin Tullin tietotarpeet analyysitoiminnalle tavaraturvallisuuden varmistamiseksi sekä rajat ylittävään liikenteeseen kytkeytyvän rikollisuuden paljastamiseksi kootaan erilaisista tietolähteistä. Tulli pitää turvallista tiedonhallintaa ja tietojenvaihtoa keskeisenä elementtinä kokonaisturvallisuutta painottavien strategisten tavoitteiden toteuttamiseksi.

Viranomaistyö tapahtuu kasvavassa määrin digitaalisessa ympäristössä ja tiedon tehokkaassa käytettävyydessä tulee hyödyntää nykyaikaista ohjelmistorobotiikkaa, tekoälyä ja koneoppimisprosesseja mm. materiaalin läpikäynnissä, tietojen luokittelussa, tietosuoja-vaatimusten edellyttämissä yksittäistarkastuksissa sekä henkilöllisyyksien varmentamisessa.

Kehittämällä Tullin valvontatoiminnan ja yhteiskunnan suojaamisen kannalta kriittistä analytiikkaa ja tiedon louhintaa (data mining, tekoäly), tunnistetaan ja tuotetaan tehokkaasti etupainotteista tilannetietoa päätöksenteon, valvonnan sekä rikollisuuden torjuntatoimien tueksi. Tullissa nähdään, että tekoäly- ja ohjelmistorobotiikkamenetelmien käytön laajentaminen on tärkeä tavoite. Analyysimenetelmiä, -osaamista ja -työkaluja tulee kehittää turvallisuutta uhkaavien ilmiöiden tunnistamiseksi, ennalta estävän ja paljastavan toiminnan suunnittelemiseksi ja kohdentamiseksi ja Tullin operatiivisen toiminnan painopisteiden valinnan ja resurssien kohdentamisen tueksi. Lisäksi viranomaisten analyysijärjestelmien tulee kyetä rajapintaratkaisuihin hyödyntää hahmontunnistuksen ja Tullin oman tiedonhankinnan tiedot sekä muiden viranomaisten poikkeamahavainnot tarvittavine tietoineen.

Lisääntyvää dataa hyödyntäen Tulli pystyy kohdistamaan tehokkaasti kontrolli- ja valvontatoimiaan laittomaan liikenteeseen ja samalla fasilitoimaan laillista liikennettä sekä turvaamaan toimitusketjujen eheyden ja häiriöttömyyden. Tullissa on noussut eri ICT-projekteissa esille tarve toteuttaa reaaliaikaisen koneoppimisen malli sekä sääntöpohjainen reaaliaikaisesti toimiva riskianalyysimoottori. Riskimoottori on välttämätön erityisesti sen vuoksi, että toiminnan kohdentamiseksi pystytään arvioimaan ja analysoimaan reaaliaikaisesti myös muu Tullin hankkima informaatio kuin ainoastaan tullii-ilmoituksilla vastaanotettava määrämuotoinen tietosisältö. Tehokkuuden lisäämiseksi Tullilla olevat yksittäiset ja erilliset riskimoottoriratkaisut ja niihin liittyvät tietovirrat on tarkoituksenmukaista keskittää kokonaisvaltaisesti. Keskitetty ratkaisu mahdollistaa aiempaa kattavamman ja tehokkaamman riskianalyysikonaisuuden samalla tehostaen järjestelmän käytöstä, ylläpidosta ja kehityksestä aiheutuvia kustannuksia.

Tullilla on ollut rekisterikilpien ja konttinumeroiden tunnistusjärjestelmä (LIPRE) jo vuodesta 1999 alkaen. Nykyisin järjestelmä on laajennettu kattamaan kaikki Suomen maarajanylityspaikat ja satamat. Järjestelmä on tullut elinkaarensa päähän ja se on uudistettava. Tullilla on menossa Lipre-järjestelmän uusimishanke (ANPR (Automated Number Plate Recognition)), jonka käyttöönotto tapahtuu vuoden 2022 aikana. Vuoden 2022 aikana toteutetaan perusominaisuudet järjestelmään. ANPR – järjestelmän lisäksi uudistamishankkeessa otetaan käyttöön videoanalytiikka-alusta, joka mahdollistaa laajan ja monikäyttöisen laajentamisen. ANPR-hankkeen jatkekehittämiseksi (kattavuuden parantaminen, toiminnallisuudet). Kasvavan datamassan käsittelyn tehostamiseksi kehitetään videoanalytiikka-alustan kyvykkyksiä toiminnallisilla ratkaisulla. Uusi järjestelmä integroidaan osaksi edellä kuvattua riskimoottorijärjestelmäkokonaisuutta ja laajennetaan kattamaan myös tulevat teknologiset ratkaisut, kuten biometria ja automaattisen rajanylityksen mahdollistavat ratkaisut.

Tulli on mukana kansainvälisessä moniviranomaisten sekä yksityisten yritysten muodostamassa CaaS (Corridor as a Service) yhteishankkeessa. CaaS on laaja julkishallinnon ja yksityisen sektorin yhteishanke ja verkosto, missä tavoitteena on edistää Suomen logistista asemaa ja suomalaisten yritysten kansainvälisiä liiketoimintaedellytyksiä. Hankkeessa rakennetaan markkinalähtöisesti erilaisia uusia teknologioita ja uudenlaista tapaa jakaa liiketoimintatietoa logistiikkaketjun eri toimijoiden kesken mahdollisimman sujuvien kuljetusväylien sekä eheän ja luotettavan tietosisällön toteuttamiseksi. Tulli on mukana CaaS-hankkeen pilotissa, jossa yhtenä keskeisenä osana on kehittää ja toteuttaa kaupallisen liikenteen rajanylitys eri osapuolten osalta automatisoidusti siten, että vähennetään asiakkaan fyysistä viranomaisasiointitarvetta rajanylityspaikalla samalla varmistaen tullivarmuuden toteutuminen. Tällöin mahdollistuu Tullin henkilöstöressurssien kohdentaminen aiempaa tehokkaammin valvontaan. Hankkeen oma rahoitus toteutuu eri rahoitusinstrumenteista sekä yksityisen sektorin rahoituksena. Tullin oma infrastruktuuri tulee rakentaa omalla rahoituksella ja se sisältää automaattisia tunnistuspisteitä rajanylityspisteille sekä tietojärjestelmäintegraatioita eri viranomaisten ja yksityisten yritysten kanssa.

	2023	2024	2025	2026
Reaaliaikainen poikkeavuuksien tunnistaminen	900 000	800 000	800 000	500 000
ANPR-järjestelmä Tietomassojen hyödyntäminen videoanalytiikka- alustalla.	500 000	400 000	300 000	300 000
CAAS-ratkaisut (mm. koneoppimiseen perustuva kuvantulkinta ja valvontatoimi)	300 000	300 000	200 000	200 000
Yhteensä	1 700 000	1 500 000	1 300 000	1 000 000

Prosessien digitalisointi ja resurssien hallinta (tehtävä- ja asianhallinta)

Tullin valvontatoiminnassa on tarpeen myös korostaa uusien liiketoimintamallien ja teknologioiden kehittämistä ja käyttöönottoa, prosessien digitalisoinnin ja resurssien hallinnan kehittämistyön merkitystä tavoitteiden pitkäjänteisen ja suunnitelmallisen toimeenpanon tueksi. Tiedolla johtamisen ja prosessien digitalisoinnin kannalta on ensiarvoisen tärkeää toteuttaa hallittu siirtymä digitaalisiin, osittain automatisoituihin toimintamalleihin, joissa henkilöstölle voidaan osoittaa paikkariippumattomasti tehtävän kannalta tarpeelliset tiedot ja, jossa henkilö kykenee kirjamaan ja välittämään tehtävältä kertyvät tiedot järjestelmiin. Tehokas tehtävä- ja asianhallinta mahdollistaa raportoinnin ohella toiminnan jälkikäteisen arvioinnin erityisesti tiedolla johtamisen ja suunnitelmallisen toimeenpanon tuen tarpeisiin. Tällöin voidaan tehokkaammin arvioida toiminnallisten, taloudellisten ja lainsäädännöllisten ohjauskeinojen tarpeita tavoitteiden saavuttamiseksi.

Valvontatoiminnassa on laaja-alainen ja sen toimintoja läpileikkaava tarve tehtävänhallintajärjestelmän hankinnalle ja käyttöönotolle. Tehtävänhallintajärjestelmä tukee ja tehostaa toimintaprosesseja mm seuraavin osin; tehtävänhallinnan avulla voidaan hallinnoida, seurata ja edistää toimeksiantoja, tietopyyntöjä, tehtäviä ja toimenpiteitä. Tehtävänhallintajärjestelmä tukee tehtävien hallintaa ja prosessien toteutumista sekä vähentää päällekkäistä työtä monipuolisten hakutoimintojen kautta. Tarve käsitellä fyysisiä asiakirjoja vähenee sekä toimii tehtävien ja asioiden keskitettynä tietovarantona läpi prosessin eri vaiheiden. Tehtävänhallintajärjestelmällä vähennetään manuaalisen työn osuutta prosesseissa sekä on hyödynnettävissä lakisääteisten raportointien osalta.

Tehtävä- ja resurssihallinnan digitalisoiminen valvontatoiminnassa tehostaa kykyä pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti arvioida toimintaa, ohjauskeinoja sekä parantaa toiminnan vaikuttavuutta ja taloudellisuutta järjestelmän mahdollistavan seuranta-analytiikan avulla. Lisäksi integraatoratkaisu mahdollistaa useamman tietolähteen käytön Tullin valvontasektorin prosesseissa sekä kolmansilta osapuolilta saatavan tiedon hyödyntämisen järjestelmässä. Tehtävänhallintaan on tarve tallentaa henkilötietoja, turvallisuusluokiteltua ja salassa pidettävää tietoa. Järjestelmän hankinnassa ja käytössä tulee huomioida tietosuojan, tietoturvan sekä tietojen salaukseen liittyvät vaatimukset. Asianhallinnan ratkaisu on oltava

integroitavissa dokumenttienhallintaan sekä operatiivisiin järjestelmiin, ja asioita voidaan ohjata työksi eri asiantuntijoille (työjonot). Kokonaisuudessa voidaan erottaa selkeä toiminnallinen tarve dokumenttienhallinnan, resurssienhallinnan, omaisuudenhallinnan sekä toimenpiteiden/tehtävien hallinnan tarpeet.

Tehtävien ja resurssien hallinnan digitalisointi on ollut kehityssuunnitelmissa jo 2010-luvun alusta lähtien, mutta vuoteen 2025 saakka kestävän EU-lähtöisen tulliselvitys- ja sidosjärjestelmien kehittämisen vuoksi Tullilla ei ole budjettirahoituksen näkökulmasta mahdollisuuksia toteuttaa hanketta toistaiseksi. Arvioiden mukaan nykytilanteessa käynnistys lienee mahdollista aikaisintaan vuoden 2023 aikana. Tulli esitti käynnistämiseen tarvittavaa rahoitusta Tullin TAE2022-esityksessään VMlle, mutta määrärahaa ei sisällytetty VMn TAE2022-esitykseen.

Tullin näkemyksen mukaan hankkeen toteutuksella on merkittäviä vaikutuksia tullitoiminnan vaikuttavuudelle. Tehtävien ja resurssien hallinnan järjestelmäkehitys tulee tämän hetkisen arvion mukaan edellyttämään mittavia investointeja useiden vuosien ajan, koska Tullin valvontasektorin prosessit eivät ole ennalta tarkkaan määriteltyjä, vaan ne muuttuvat toiminnan tarpeiden muuttuessa koko ajan nopeallakin reagointiaikataululla.

	2023	2024	2025	2026
Prosessien digitalisointiin linkittyvä sensitiivisen tiedon alustarakaisu sekä sensitiivisen tiedustelutiedon käsittelyyn keskittyvän järjestelmän ensimmäinen osa.	1 200 000	1 200 000	800 000	600 000
Järjestelmän kehitys ja ylläpito		950 000	950 000	950 000
Yhteensä	1 200 000	2 150 000	1 750 000	1 550 000

Teknisen rikostorjunnan tehostaminen ja kehittäminen: sähköisen todistusaineiston hankinta (ELTO)

Yhteiskunnan ja erityisesti viestinnän digitalisoituessa päätelaitteiden tutkinnalla on aiempaa suurempi merkitys tuloksellisen rikostutinnan kannalta, ja muutos jatkuu tulevaisuudella saman suuntaisena. Samalla viestiliikenteen ja päätelaitteiden salaukset kehittyvät jatkuvasti, minkä johdosta salauksen purusta on tulossa rikostutinnan kannalta kriittinen menestystekijä. Digitaalisen toimintaympäristön merkityksen kasvaminen myös laittomassa toiminnassa johtaa samalla myös vaatimukseen entistä suurempien datamassojen tutkintaa. On myös huomioitava, että uudet viidennen sukupolven (5G) verkot tulevat rikostorjunnallisesta näkökulmasta vaikeuttamaan internetissä toimivien henkilöiden henkilöllisyyden selvittämistä.

Viimeaikainen KKO:n oikeuskäytäntö asettaa yhä useamman rikostapauksen osalta Tullille vaatimuksia digitaalisen todistusaineiston hankkimiseksi sekä tallentamiseksi. ELTO-toimintaan kohdistuu suuria muospaineita johtuen myös päätelaitteiden yleistyvästä salauksesta. Tulli suorittaa rikosten esitutinnan yhteydessä telepätelaitteisiin, tietokoneisiin sekä muihin digitaalista aineistoa sisältäviin laitteisiin ja tietojärjestelmiin tutkintaa sekä sähköisen todistusaineiston hankintaa (ELTO). ELTO-toiminto toimii osana Tullin tutkintaa, ja sen tehtävänä on tukea Tullin rikostorjuntaa IT-forensiikan keinoin. Osaamisen ja välineistön erikoistuminen luo tarpeen ottaa käyttöön digitaalisen todisteaineiston tutkinnan keskitetyn tutkintajärjestelmän, jossa osa materiaalin prosessoinnista tapahtuu automaattisesti ja jossa materiaalin käsittely tapahtuu keskitetyllä alustalla henkilöresurssien käytön optimoimiseksi.

Verkkorikostutinnan toimintaympäristö muuttuu nopeasti, nopeammin kuin tarjolla olevat ohjelmistotyökalut. Merkittävä osa verkkorikostutinnan työpanoksesta kuluu menetelmä- ja työkalukehitykseen. Vastaavasti virtuaalivaluutoiden käyttö verkkoympäristön mahdollistamien tullirikosten yhteydessä jatkaa tasaisesti kasvuaan. Uusien virtuaalivaluutoiden saapuminen markkinoille tulee lisäämään niiden käyttöä. Virtuaalivaluuttoja käytetään etenkin laittomaan ulkomaankappaan ja salakuljetusrikoksiin.

Sähköisen aineiston käsittely ja sähköisen todisteaineiston hankinta edellyttävät nyt ja erityisesti jatkossa merkittävästi enemmän järjestelmien ja tallennusalojen kapasiteettia sekä uusia toiminnallisia kyvykkyyksiä, jotta viranomaisten suorituskyky sekä tietoturva turvataan toimintaympäristön jatkuvassa muutoksessa. Muutokseen vastaaminen edellyttää myös tehokkaita tutkimusta ja tallennukseen soveltuvia järjestelmiä ja laitteistoja tarvittavine tietoliikenneyhteyksineen. Edelleen tulee varata riittävä valmius hankkia tarpeellisia ohjelmistoja toimintaympäristön muutosten edellyttämänä.

ELTO-toiminnan tehokkaan suunnitelmallisen toimeenpanon ja jatkuvuuden varmistamiseksi tulee hankkia keskitetty tutkimus- ja tallennusjärjestelmä tarvittavine tietoliikenneyhteyksineen sekä prosessien tehostamiseksi lainvalvontaviranomaisen tarpeita vastaavia moderneja kyvykkyyksiä. Keskitetyllä järjestelmällä tehostetaan paikkariippumatonta IT-forensiikan tutkimusta, pääsyä tietoon sekä tietojen monipuolista käyttöä ja varmistetaan oikeusturvan toteutuminen.

Edellä esiintuotujen kehittämistarpeiden osalta esitetään, että Tullille osoitetaan kertaluontoisena rahoituksena 1 902 000 € vuodelle 2023 ja vuosittaisena määrärahana 502 000€ vuosille 2024-2026. Kertaluontoinen lisärahoitus kohdennetaan tutkimus- ja tallennusjärjestelmän, sekä tarvittavien tietoliikenneyhteyksien hankintaan. Vuosittainen määräraha kattaa näiden ylläpitoon ja kyvykkyyksien kehittämiseen liittyviä kustannuksia.

	2023	2024	2025	2026
Keskitetty tutkimus- ja tallennusjärjestelmä, sekä tarvittavien tietoliikenneyhteyksien hankinta.	1 902 000			
Järjestelmän ylläpito ja kehitys		502 000	502 000	502 000
Yhteensä	1 902 000	502 000	502 000	502 000

Tullilaboratorion mittalaitteiden päivitys ja uudistaminen

Uusien tutkimustarpeiden ja kiristyneiden vaatimusten myötä on tarve korottaa Tullilaboratorion mittalaitteikannan tasoa ja ottaa myös käyttöön uudempiä teknologiaa työn tehostamiseksi. Tullin pitkäaikaisen heikon taloustilanteen vuoksi Tullilaboratorion laitekantaa on pystytty uusimaan hyvin vähäisissä määrin, mistä syystä mittalaitteikantaan on jäänyt merkittävää investointivelkaa.

Tullilaboratoriossa tutkitaan vuosittain 6 000 – 8 000 erää huumaus ja dopingaineita sekä kuluttajia markkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita. Aineiden tunnistamiseen on kehitetty tutkimusprosessi, missä hyödynnetään eri tutkimustekniikoita kullekin näytteelle riittävällä tavalla. Lisäksi Tullilaboratoriossa tutkitaan vuosittain 4000 – 6000 erää elintarvike- ja kulutustavaranäytteitä. Nykyinen prosessi vaatii tällä hetkellä usean henkilön työpanoksen. Osa esikäsittelyprosessista pystytään automatisoimaan robotilla, jolloin pystytään käsittelemään useampia näytteitä samalla kertaa ja inhimillisten virheiden määrää pystytään vähentämään.

Tullilaboratorion mittalaitteiden päivitys ja uudistaminen on välttämätöntä Tullin, yhteistyöviranomaisten ja kaupantoimijoiden toiminnan turvaamiseksi myös tulevaisuudessa. Esitetyllä lisärahoituksella hankitaan teknisiä ja tietoteknisiä ratkaisuja, joiden avulla mahdollistetaan uudenlaisten tutkimus- ja analyysitekniikoiden kyvykkyys tehostaa läpileikkaavasti analyysitoimintaa sekä kyetään torjumaan erilaisia yhteiskuntaan, ympäristöön ja kansalaisiin kohdistuvia uhkia monipuolisesti ja laaja-alaisesti. Tietojärjestelmien kehittäminen tehostaa, nopeuttaa ja helpottaa myös analyyseista saatavien tietojen jakamista muiden viranomaisten hyödynnettäväksi.

Huumausaineiden analytiikkaan, torjunta-aineiden ja muiden vierasaineiden seulontaan sekä tuntemattomien aineiden tutkimiseen tarvitaan korkean erotuskyvyn massaspektrometriä.

Tullilaboratorion nykyinen UHPLC-HRMSMS-laite on hankittu 2014. Laite on FIMEA:n ja Tullilaboratorio yhteisomistuksessa ja yhteiskäytössä suhteessa 20:80. Kyseinen korkean erotuskyvyn massaspektrometri tulee käyttöönsä päättyessä korvatta uudella vuonna 2024. Petoksellisten tutkimusten lisääntyessä on tarve hankkia niiden tutkimiseen paremmin soveltuva korkean erotuskyvyn laite (LC-HRMSMS).

Elintarvikepetosten ja huumausaineiden analytiikan kehittämiseksi tarvitaan ydinmagneettinen resonanssispektroskooppi (NMR). NMR-laitteella (600 MHz) pystytään tekemään analyysin kohteena oleville aineille rakenneanalyysi, jossa pystytään luotettavasti tunnistamaan molekyyllitasolla. Tällä hetkellä Tullilaboratoriolla ei ole keinoa varmistaa tuntemattomien yhdisteiden rakennetta eikä tunnistaa orgaanisten yhdisteiden alkuperää.

Tullilaboratoriossa on kehitetty lajintunnistusmenetelmiä elintarvikepetosten tutkimista varten. Tällä hetkellä tunnistukseen käytetään PCR-tekniikkaa, jossa etsitään lajeille ominaisia DNA-jaksoja näytteistä (jokaista tunnettua lajia etsittävä omalla erillisellä PCR-menetelmällä). Uuden DNA:n sekvensointiin perustuvan tekniikan (NGS) avulla voidaan kartoittaa näytteen kaikki DNA-jaksot kerralla ja tunnistaa näytteestä yhdellä menetelmällä kaikki lajit (niin tunnetut kuin myös tuntemattomat). Uusilla mutageneesitekniikoilla jalostetut lajit lisättiin geenimuuntelun valvonnan eli GMO-valvonnan piiriin v. 2018 ja NGS on tällä hetkellä ainut niiden analysointiin soveltuva tekniikka. NGS-tekniikalla voidaan lisäksi varmentaa bakteereiden tunnistus mikrobiologisissa tutkimuksissa.

Tullilaboratorion noin 20 vuotta vanha tiedonhallintajärjestelmä (LIMS) on käyttöikänsä lopussa. Nykyinen järjestelmä vaarantaa teknisen vanhentumisensa takia käytännössä jo koko Tullilaboratorion toiminnan jatkuvuuden ja sen tuki laboratoriotoinnin prosesseille on puutteellinen ja sen takia mm. työtehokkuutta heikentävä. LIMS-järjestelmän kautta ohjataan laboratorion toimintaa ja hallitaan laboratorioprosessin ylläpitoon liittyviä asioita kuten laiterekisteriä, huumausainekirjanpitoa ja akkreditoitun toiminnan edellyttämää laadunvarmistuksen seurantaa. Järjestelmäkehittämisen kautta pystytään nopeuttamaan toimintaa, vähentämään inhimillisiä virheitä sekä kehittämään raportointia ja tiedolla johtamista. Järjestelmäkehityksen kustannuksista noin puolet muodostuu LIMS-järjestelmän rajapintojen rakentamisesta.

Laboratorioprosessin digitalisoimiseksi tarvitaan, LIMS-järjestelmän lisäksi, järjestelmä, millä pystytään täyttämään testauslaboratorioille asetetun standardin vaatimukset johtamisjärjestelmälle. QMS-järjestelmä tukee Tullilaboratorion toiminnan suunnittelua, ylläpitoa ja raportointia tehokkaammin korvaamalla nykyisen manuaalisen, papereihin perustuvan toimintamallin.

Laite	Käyttö	2023	2024	2025	Hankinta
ULPLC-HRMSMS	huumausaine- ja tuntemattomien aineiden tutkimukset			450 000	korvaushankinta
LC-HRMSMS	elintarvikepetokset ja tuntemattomien aineiden tutkimukset			450 000	uudishankinta
NGS	DNA-tutkimukset	100 000			uudishankinta
esikäsitteilyrobotti	huumausainetutkimukset		150 000		uudishankinta
esikäsitteilyrobotti	elintarvike- ja kulutustavaratutkimukset		150 000		uudishankinta
NMR	Elintarvikepetosten sekä huumausaineiden rakenneanalytiikka	600 000			uudishankinta
LIMS	laboratoriotoinnin toiminnan ohjausjärjestelmä	800 000	800 000	400 000	korvaushankinta
QMS	testauslaboratorion johtamisjärjestelmä	100 000			uudishankinta
Yhteensä		1 600 000	1 100 000	1 300 000	

Yhteenveto kehittämissuunnitelman määrärahaehdotuksista

Alla olevassa taulukossa on koottu yhteen edellä olevat määrärahaehdotukset.

	2023	2024	2025	2026
Vuosittaisten ICT-menojen kasvu				
Vanhat poistuvat palvelut	3 720 000	2 820 000	2 520 000	2 020 000
TORI-palvelut	400 000	700 000	1 040 000	2 500 000
Uudet palvelut	1 115 000	1 130 000	1 160 000	1 300 000
Valvontateknologian uudistaminen				
Poikkeamien tunnistaminen	1 700 000	1 500 000	1 300 000	1 000 000
Prosessien digitalisointi ja resurssien hallinta	1 200 000	2 150 000	1 750 000	1 550 000
Teknisen rikostorjunnan tehostaminen	1 902 000	502 000	502 000	502 000
Tullilaboratorion mittalaitteet	1 600 000	1 100 000	1 300 000	
Yhteensä	11 637 000	9 902 000	9 572 000	8 872 000

3. Muita määrärahoihin vaikuttavia näköpiirissä olevia muutoksia

Toimitilahankkeet

Parikkalan rajanylityspaikan kansainvälistäminen

Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen Parikkalan rajanylityspaikan avaamisesta kansainväliselle liikenteelle. Tuolloisten aikatauluarvioiden mukaan kansainvälistäminen olisi ollut mahdollista toteuttaa vuonna 2024. Samassa yhteydessä on asiaan liittyvien viranomaisten valmistelemassa laadittu yhdessä ulkoministeriön taustamuistio Parikkalan rajanylityspaikan kansainvälistämiseen liittyvistä muodollisuuksista sekä kustannusarvioista. Tullin osalta tulee huomioida, että Parikkalan rajanylityspaikka sijaitsee nykyisten tulliasemien työssäkäyntialueen ulkopuolella, minkä johdosta henkilöstösiirroilla muilta itärajan rajanylityspaikoilta ei ole mahdollista toteuttaa henkilöstöresurssien lisäämistä – arvio lisähenkilöstön tarpeesta on 27 tai 38 htv rajanylityspaikan tulevista aukioloajoista riippuen. Mahdollisten Parikkalan tulliasemalle sijoittuvien tullivirkailijoiden rekrytointi ja koulutus on aloitettava hyvissä ajoin ennen rajanylityspaikan avaamista kansainväliselle liikenteelle. Myös valvontalaitteistojen hankinnat tulee pystyä käynnistämään riittävän ajoissa kilpailutusten ja toimitusten viemän ajan johdosta.

Parikkalan rajanylityspaikan kehittäminen käynnistyy, kun valtioneuvosto ottaa asiaan kantaa jo tehdyn virkamiesvalmistelun pohjalta. Mikäli aiemmin kerrotussa aikataulussa (avautuminen vuonna 2024) pitäydytään, Tullin tulee aloittaa uuden henkilöstön rekrytointit vuoden 2022 toisella puoliskolla.

Niiralan rajanylityspaikan perusparannus

Nykyinen Niiralan rajanylityspaikan rakennukset ovat valmistuneet vuonna 1994 ja liikennealueita on laajennettu vuonna 2014. Tilat ovat riittämättömät ja epäkäytännölliset nykyiseen toimintaan ja rakennus on peruskorjauksessa. Senaatin ohjelmissa Niiralan päärakennuksen tulisi olla peruskorjattu sataprosenttisesti tai mieluummin korvattu uudella rakennuksella vuoteen 2026 mennessä. Senaatin karkea budjetti-arvio uudisrakennukselle on

8 miljoonaa euroa. Liikennealueilla on tarpeita kaistamuutoksille ja kaistojen jatkamiselle, kaista-opasteiden uusimiselle ja puomilisyksille.

Karelia CBC ohjelmointikomitea on 1.10.2021 näyttänyt vihreää valoa Niiralan rajanylityspaikan perusparannuksen rahoittamiselle ENI CBC –rahoituslähteestä. Investoinnit jaettaisiin kahteen osaan: päärakennuksen investointi, nykyarvio 8 miljoonaa euroa, rahoitettaisiin ISO2-tavoitteesta (turvallisuus) ns. LIP-hankkeena (Large Infrastructure Project) siten, että ohjelmatuki olisi 4 miljoonaa euroa ja kansallinen omarahoitusosuus 4 miljoonaa euroa. Lisäksi tiejärjestelyihin voisi hakea erillistä 1,5 miljoonan euron rahoitusta matkailutoimilinjalta. Hankkeen ENI CBC -rahoituksen hyväksyminen voisi tapahtua nykykäsityksen mukaan vuonna 2024, minkä jälkeen hanke voitaisiin käynnistää ja perusparannuksen valmistumisajankohta voisi tällöin olla vuonna 2026.

ENI CBC –rahoituksen varmentuessa ja suunnitelmien muutoinkin täsmentyessä Tulli palaa Niiralan rajanylityspaikan perusparannuksen kustannusarvioihin yhdessä muiden hankkeeseen osallistuvien viranomaisten kanssa.

Tullilaboratorion toimitilojen uudistaminen

Tullilaboratorion nykyinen toimitilarakennus Otaniemessä on täydellisen peruskorjauksen tarpeessa. Rakennus on valmistunut vuonna 1979 ja sen huoneistoala on 4 240 neliometriä.

Tullilaboratorion tiloille on viime vuosina haettu ratkaisua mm. yhteishankkeena muiden laboratoriotiloja tarvitsevien viranomaisten kanssa, mutta järkevää ja kaikille toimijoille tarkoituksenmukaista ratkaisua ei ole löytynyt.

Senaatti-kiinteistön kanssa on tehty asiantuntijapalvelusopimus korvaavien tilojen hakemisesta ja työ on parhaillaan menossa. Tilasuunnittelussa on tavoitteena laboratoriotointaan soveltuvan tilaratkaisun löytäminen arvioidun tilatarpeen ollessa noin 3 000 neliometriä.

On selvää, että tilahankkeen investointikustannukset ovat merkittäviä ja samalla vuosittaiset toimitilamenot nousevat nykyisestä tasosta huolimatta tavoitellun pinta-alan vähenemisestä. Suunnitelmien, aikataulujen ja kustannusarvioiden tarkennuttua toimitilahankkeen hyväksymisprosessi voinee käynnistyä ensi keväänä ja siinä yhteydessä myös Tulli tulee esittämään määrärahoihinsa hankkeen toteuttamisen vaatimia lisämäärärahoja verrattuna nykyiseen Tullilaboratorion tilojen menotasoon.

Tullivalvontavälinerahaston omarahoitusosuudet

EU:n rahoituskauten vuosille 2021 – 2027 sisältyy uutena rahoitusvälineenä tullivalvontavälinerahasto (CCEI). Rahastoon on varattu 1 006 miljoonaa euroa rahoituskaudelle 2021 – 2027. Rahaston tarkoituksena on tukea jäsenmaiden mahdollisuuksia hankkia tullivalvontaa mahdollistavia välineitä, joiden avulla tarkastuksia voidaan tehdä tehokkaasti ja tuloksetta. Tuen piiriin luetaan laitteita, jotka mahdollistavat ei-intrusiiviset tarkastukset, kehoon kätkeytyneiden esineiden löytämisen, säteilevien aineiden valvonnan, laboratorioanalyysin, näytteiden kenttä-analyysin ja käsikäyttöiset laitteet.

Tulli panostaa tullivalvontavälinerahaston tarjoamien rahoitusmahdollisuuksien hyödyntämiseen täysimääräisesti niissä laitehankinnoissa, joissa rahoitusta on mahdollista hakea. Tämäkään rahoitusväline ei kuitenkaan tarjoa sataprosenttista rahoitusta vaan jäsenmailta vaaditaan omarahoitusosuus, joka on juuri julkaistussa ensimmäisessä monivuotisessa työohjelmassa 20%. Rahoitushakujen ja –päätösten toteutumisen myötä Tulli esittää omarahoitusosuuksille rahoitusta Tullin toimintamomentille.

European Maritime Single Window

Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat hyväksyneet asetuksen (EU) 2019/1239 eurooppalaisen merenkulkualan yhdenmätyn palveluympäristön perustamisesta ja direktiivin

2010/65/EU kumoamisesta. Asetuksen tavoite on vahvistaa yhdenmukaiset säännöt satamakäyntejä varten vaadittujen tietojen tarjoamiselle, erityisesti varmistamalla, että samat tiedot voidaan ilmoittaa kuhunkin merenkulkualan kansalliseen keskitettyyn palvelupisteeseen samalla tavalla. Asetuksella pyritään myös helpottamaan tiedonsiirtoa ilmoittajien, asiaankuuluvien viranomaisten ja käyntisataman satamapalvelujen tarjoajien sekä muiden jäsenvaltioiden välillä. Asetusta sovelletaan alkaen 15.8.2025.

Eurooppalaisella merenkulkualan yhdennetyllä palveluympäristöllä (European Maritime Single Window, EMSWe) tarkoitetaan oikeudellista ja teknistä kehystä, joka on luotu satamissa käyntejä unionissa koskeviin ilmoitusvelvoitteisiin liittyvien tietojen sähköistä siirtämistä varten, joka koostuu yhdenmukaistettuja ilmoituskäyttöliittymiä hyödyntävien merenkulkualan kansallisten keskitettyjen palvelupisteiden verkostosta ja johon sisältyy tietojenvaihtoa SafeSeaNet-järjestelmän ja muiden asiaankuuluvien järjestelmien kautta sekä yhteisiä palveluja käyttäjärekisteriä ja pääsyn hallintaa, osoitusta, alusten tunnistamista, sijaintikoodeja sekä vaarallisia ja ympäristöä pilaavia aineita ja terveyttä koskevia tietoja varten.

Suomessa järjestelmästä vastaavana viranomaisena on liikenne- ja viestintävirasto Traficom, jonka kanssa Tulli tekee yhteistyötä, joka on jatkunut jo pitkään mm. nykyisen Portnet-järjestelmän osalta. Tullille on annettava tietyt saapumis- ja poistumisilmoitukset määräajassa ennen laivan saapumista ja ennen laivan lähtöä. Tietojen toimittajina on pääasiassa kuljetusliikkeet, satamaoperaattorit ja muut satamassa operoivat toimijat.

Asetuksen 1239/2019 mukaan EMSWe-datajoukon tietosisältö ja tekniset eritelmät vahvistetaan viimeistään 15.8.2021 annettavassa delegoidussa säädöksessä. Vasta tämän delegoidun säädöksen julkaisemisen jälkeen on varmuus siitä, kuinka hyvin nykyiset arviot tarvittavista tietojärjestelmiin tehtävistä muutoksista osuvat kohdalleen. Tulli tulee esittämään tarvittavia määrärahoja tähän tarkoitukseen sen jälkeen, kun tarvittavat tietojärjestelmä- ja prosessimuutokset ovat tarkentuneet riittävälle tasolla.

eFTI-asetuksen soveltamisen alkaminen – tietojärjestelmämuutokset ja integraatiot

EU:n eFTI (Electronic Freight Transport Information) asetuksella yhdistetään EUCDM (EU Customs Data Model) sekä EUTDM (EU Transport Data Model) tiedot yhteen kaiken kattavaan digitaaliseen tietomalliin. eFTI-asetus kattaa kaikki sisäliikenteen kuljetusmuodot. EU:n tulliviranomaiset velvoitetaan hyväksymään eFTI:n tietomallien käyttö 2020-vuosikymmenen alkupuoliskolla Tullille annettavien ilmoitus toimituskanavana. eFTI-asetuksen soveltaminen alkaa 21.8.2024, mihin mennessä kansalliset ICT-ratkaisut tulee olla valmiina ja toiminnassa.

eFTI-täytäntöönpanosta vastaa Suomen osalta LVM ja sen johtamana Traficom. Kunkin hallinnonalan tulee toteuttaa itse omiin järjestelmiinsä eFTI-asetuksen edellyttämät muutokset. Tullin tulee eFTI-asetuksen täytäntöönpanon johdosta rakentaa tarvittavat tietojärjestelmät sekä siihen välittömästi liittyvät integraatiot tiedon hyväksikäytön varmistamiseksi seuraavien vuosien 2022-2024 aikana. Järjestelmien rakentamisen ja integraatioiden toteuttamisen kustannukset eivät ole vielä selvillä, vaan ne tulevat tarkentumaan vuoden 2022 aikana. Tulli tulee esittämään kustannuksien edellyttämiä määrärahoja myönnettäväksi myöhemmissä talousarvioesityksissä.